

2. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 р. № 220. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennia-derzhavnoi-antikoruptsiinoi-prohramy-na-20232025-t40323>

3. Про утворення Комісії з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини: Постанова Кабінету міністрів України від 01 квітня 2020 р. №258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2020-%D0%BF#Text>

Долженко Любов Юрївна,

старший судовий експерт сектору дослідження звуко- та відеозапису відділу досліджень у сфері інформаційних технологій Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

МАТЕРІАЛИ ТЕХНІЧНОГО ЗАПИСУ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ ЯК ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

У реаліях сьогодення в експертній, слідчій та судовій практиці широко застосовуються нові інформаційні технології, пов'язані з цифровою обробкою інформації.

Записування звуку на матеріальний носій для створення фонограми називається звукозаписом. Для звукозапису використовуються різні технічні пристрої, які називаються звукозаписуючою апаратурою, а для відтворення фонограми - звуковідтворююча апаратура. Останнім часом у слідчій і оперативній практиці набула поширення портативна звукозаписуюча апаратура: кишенькові диктофони, портативні мікрофони [1].

Сьогодні ми здебільшого працюємо саме з цифровими звукозаписами. Цифровий пристрій перетворює аналоговий звуковий сигнал на дискретний, який записується цифровим кодом. Носій цифрового запису (мікросхема) у сто разів компактніший звичайної магнітної касети. Портативні цифрові магнітофони внаслідок своєї компактності знайшли широке застосування. Цифровий диктофон дозволяє переписувати запис до комп'ютера і потім відтворювати та досліджувати фонограму запису усного мовлення.

Згідно ч. 5 ст. 27 КПК України: «Під час судового розгляду та у випадках, передбачених цим Кодексом, під час досудового розслідування забезпечується повне фіксування судового засідання та процесуальних дій за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів. Офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійснений судом у порядку, передбаченому цим Кодексом» [2].

Засоби фіксації – це прилади, апаратура, технічні комплекти, матеріали, за допомогою яких можна зафіксувати на матеріальному носії джерела інформації, скопіювати, змоделювати, або законсервувати їх [1].

Засоби аудіо- та відеофіксації являють собою запис сигналу на цифровий носій з метою подальшого сприйняття зафіксованої інформації зором і слухом. Прослуховування аудіо- або перегляд відеозаписів значно полегшує сприйняття відповідної інформації, створює ефект присутності у реальному часі. В даний час у правоохоронній діяльності використовується, як правило, аудіо- та відеоапаратура побутового призначення.

Ще одним нормативно-правовим актом, яким регламентується фіксація судового засідання технічними засобами є наказ ДСА України від 06.06.2022 № 156 "Про затвердження Інструкції щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання"[3].

Відповідно до вимог процесуального законодавства учасники справи мають право отримати копію технічного запису судового засідання у один із способів:

- отримати доступ до запису судового засідання в Електронному кабінеті користувача Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи;

- отримати запис на оптичному диску у вигляді файлу, попередньо скопіювавши його із підсистеми відеоконференцв'язку, автоматизованої системи діловодства суду чи з іншого цифрового носія, на якому в суді зберігається відповідний запис судового засідання [2].

У нашому випадку ми отримуємо цифровий носій – оптичний диск із записаними на нього файлами судового засідання, які в майбутньому підлягають дослідженню.

Матеріали технічного запису судового засідання можуть бути об'єктом криміналістичних видів експертиз в різних випадках. Наприклад, якщо виникають сумніви у правильності фіксації певних фактів під час засідання, таких як відповіді свідків, показання підсудного, дії судді, то може бути проведена експертиза технічного запису, щоб встановити, що саме було сказано, яким чином це було записано і які були інші обставини, які можуть впливати на інтерпретацію того, що було сказано.

Також, технічний запис може містити важливі дані про час, дату та місце проведення засідання, а також про учасників судового процесу, їх показання, докази та інші деталі, які можуть бути важливими при вирішенні кримінального провадження. Тому, якщо є підозра на фальсифікацію технічного запису або на його недостовірність, експертиза може бути проведена для визначення правдивості того, що було записано.

Крім того, експертиза може бути проведена для виявлення можливих втручань у запис засідання, наприклад, якщо є підозра, що засідання було записано з використанням прихованої технічної апаратури або що було здійснено інші технічні заходи для зміни запису.

Вимоги до записів судового засідання, на яких зафіксовано мовленнєвий матеріал особи, яка підлягає ідентифікації:

- збіг за мовою мовлення на досліджуваних (відео)фонограмах файлів та зразку;

- достатній обсяг мовленнєвого матеріалу (орієнтовно 5 – 10 хвилин мовлення диктора без пауз та дуетних реплік, із задовільною розбірливістю та без завад і шумів);

- той же самий вид висловлювання (неприпустимо, коли на зразках надається читання тексту, а на досліджуваних (відео)фонограмах файлів зафіксовано спонтанне мовлення);

- відсутність вольового спотворення мовлення.

Отже, фонограма судового засідання є документом - доказом завдяки самому факту її існування та інформації зафіксованій на ній. Разом з тим, вона виступає об'єктом різних видів експертиз, що робить її дослідження складним багатовступінчатим процесом (експертиза відео-, звукозапису, комп'ютерно технічної експертизи, судово-технічної експертизи документів).

Список використаних джерел

1. Технічні засоби фіксації слідів злочину: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/7900344/page:9/#:~:text=Засоби%20фіксації%20—це%20прилади%2C%20апаратура,%2C%20змодельовати%2C%20або%20законсервувати%20їх.> (дата звернення 06.03.2023)

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 07.03.2023).

3. Інструкція щодо роботи з технічними засобами фіксування судового засідання : затв. Наказом Держ. Судової адміністрації України від 06 червня 2022 року №156. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0156750-22#n6> (дата звернення 03.03.2023).